

Editorial

Doina Olar a pregătit pentru acest număr al *NRDO*, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în cauza *Lautsi c. Italia*. La 3 noiembrie 2009, Italia a fost găsită responsabilă pentru încălcarea dreptului la instruire (art. 2 din Protocolul nr. 1 al Convenției) și libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art. 9 din Convenție) prin faptul că în școlile publice din peninsula sunt expuse crucifixe. Acest simbol aparține unei confesiuni determinate, expunerea lui obligatorie ducând, în consecință, la restrângerea dreptului părinților de a-și educa copiii potrivit convingerilor proprii, ca și a dreptului copiilor școlarizați de a crede sau de a nu crede. Prezența crucifixelor, a considerat Curtea, este incompatibilă cu obligația statului de a respecta neutralitatea în exercitarea funcției publice, în special în domeniul atât de sensibil al educației.

Vaticanul a reacționat imediat, exprimându-și regretul și stupoarea față de ceea ce a calificat drept „intervenția dură” a CEDO. Biserica ortodoxă greacă a convocat în regim de urgență Sinodul pentru a se lua o poziție în această chestiune. Preocuparea ei este cu atât mai serioasă cu cât Helsinki Monitor, cunoscută de mult timp pentru criticile ei la adresa naționalismului grec, deseori eficace, a cerut în instanță și scoaterea icoanelor lui Isus Hristos din sălile de judecată. Argumentele CEDO în cauza *Lautsi c. Italia* se potrivesc atât de clar problematicii ridicate de afișarea icoanelor în instituțiile publice, încât este greu de văzut cum, în acest caz, Curtea de la Strasbourg ar putea judeca altfel.

În România tema a fost prezentă în dezbaterile publice în urma petiției împotriva icoanelor în școli, inițiată de profesorul Emil Moise din Buzău, și deciziei Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) care i-a legitimat poziția. În urma unei hotărâri a Înaltei Curți de Casație și Justiție care a răsturnat decizia CNCD, dl Moise a înaintat la CEDO o plângere împotriva Statului român. Curtea Europeană va condamna, evident, România. În plus, la noi expunerea simbolurilor ortodoxe în instituțiile de educație publică este doar o componentă a procesului de îndoctrinare dogmatică a elevilor, o încălcare cu atât mai dramatică a dreptului la instruire și a libertății de gândire, de conștiință și de religie.

Italia a anunțat că va contesta hotărârea CEDO. Având în vedere că opinia exprimată în cauza *Lautsi c. Italia* ridică într-adevăr o problemă gravă de interpretare a Convenției europene a drepturilor omului, ca și o gravă problemă de interes general, contestația va fi validată, iar Marea Cameră va avea de decis asupra contestației. Este greu de gândit însă că ar putea schimba decizia CEDO, căci astfel ar crea precedentul renunțării la principiile pe care se întemeiază în fața presiunii unor state-părți la Convenție.

Poziția CEDO față de prezența crucifixelor în școlile publice din Italia ar putea fi primul pas spre eliminarea mai generală a însemnelor religioase din instituțiile publice, practică încă prezentă în câteva democrații. Iar aceasta ar deschide calea, în timp, spre renunțarea la sistemul valabil astăzi în majoritatea țărilor europene, de

recunoaștere și privilegiere a unor biserici în raport cu altele, sursă constantă de discriminări și instabilitate. Există o experiență pozitivă, fidelitatea americană față de prevederile Amendamentului I în materie religioasă, care oferă o experiență de peste 200 de ani privind importanța aplicării stricte a principiului neutralității statului în materie confesională.

Tot o cauză prezentată în acest număr al *NRDO* motivează al doilea comentariu al editorialului. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a avut ocazia să se pronunțe asupra unei spețe simple, dar și incitante: publicarea unui anunț de angajare în care una dintre condițiile puse candidatului era să fie „om cu frica lui Dumnezeu”. Or, decizia CNCD susține că cerința ce a făcut obiectul plângerii ar fi discriminatorie *numai dacă ar implica în fapt* refuzarea anumitor candidați datorită convingerilor religioase sau filozofice. Alăturarea sintagmei „om cu frică de Dumnezeu” cu onestitatea și corectitudinea ar fi de privit în sensul că ambele fac trimitere la moralitate. Pentru demonstrație se face comparația bizară, ca să nu spunem jignitoare, cu cerința legislației naționale ca, pentru ocuparea anumitor funcții, să se depună la dosarul de angajare un extras de cazier judiciar ce reprezintă un indicator de probitate al unei persoane. Rezultă o interpretare ce pare să fi avut ca intenție mulțumirea „ambelor părți” dar care, în final, la o analiză mai atentă, este chiar foarte pernicioasă.

De altfel, Colegiul CNCD avea deja un răspuns clar la speța analizată, căci el însuși a invocat în altă hotărâre *Cauza Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding c. Firma Feryn NV* în care Curtea Europeană de Justiție a decis: faptul că un angajator declară public că nu va angaja salariați cu o anumită origine etnică sau rasială constituie o discriminare directă la angajare, întrucât astfel de declarații sunt de natură să descurajeze în mod serios anumiți candidați să-și depună candidaturile și, prin urmare, sunt de natură să împiedice accesul acestora la piața muncii”. *Prin ce diferă petiția Asociației Umaniste Române de petiția Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding?*

Să ne gândim că anunțul de angajare ar fi cerut ca eventualii candidați să „nu aibă tendințe homosexuale” sau să fie „persoane cu pielea albă” sau să nu „își dea votul partidelor liberale”. Cu siguranță, urmându-și jurisprudența, CNCD ar fi sancționat fără prea mari îndoieli autorii, iar dacă nu, cel puțin câteva organizații ar fi criticat aspru judecata Colegiului Director. Iată însă, tema „om cu frica lui Dumnezeu” nu a dus la aceeași reacție. Este un argument care susține opinia cum că non-teiștii, atei și agnosticii formează categoria a cărei discriminare interesează cel mai puțin.

Se ridică în plus întrebarea dacă prezența unui preot între membrii Colegiului care au judecat petiția nu a împins decisiv opinia spre această hotărâre bizară. Dacă un preot are prin jurământul de credință obligația să susțină, în toate situațiile, principiile bisericii, cum ar putea el asuma poziția de garant al legii de combatere a discriminării într-un asemenea caz? Hotărârea Colegiului Director din 18 august 2009 demonstrează și faptic, dincolo de argumentele principiale, incompatibilitatea dintre statutul de sacerdot și calitatea de membru în conducerea CNCD.